

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא
 פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים
 וילדיהם דרור הלל ואשר יש'
 עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי
 וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה
 רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים
 לרפואת חיים שמואל בן סימה
 לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מקום הכיור

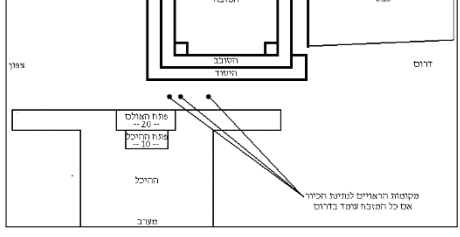
מבואר בסוגיה, שנחלקו חכמים בביאור הכתוב, "יָרַךְ הַמְזַבֵּחַ צִפְנָה לְפָנֵי ה'". לדעת רבי יוסי הגלילי, הכתוב הזה מלמד, שיהיה צפון העזרה פנוי מכלים כל שהם, ובכלל זה מהכיור. ולדעת רבי אליעזר בן יעקב, הכתוב הזה מלמד, שיהיה צפון העזרה פנוי גם מהמזבח, [ויהיה כל המזבח בדרום העזרה]. ומכל מקום, לדברי הכל, יש ללמוד מהכתוב הזה, שהכיור לא יהיה בצפון העזרה, אלא בדרומה.

ומלבד הכתוב הזה, יש ללמוד משני כתובים נוספים, היכן היה מקום הכיור.

מצד אחד נאמר, "וְנִתְּנָה אֶת הַכִּיּוֹר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמְזַבֵּחַ וְנִתְּנָה שָׁם מַיִם", כלומר, שהכיור יהיה בין ההיכל ובין המזבח. ומצד שני נאמר, "וְאֵת מְזַבַּח הָעֹלָה שָׁם פָּתַח מִשְׁפַּן אֹהֶל מוֹעֵד", כלומר שהמזבח יהיה כנגד הפתח, ולא יהיה דבר מפסיק בין הפתח למזבח, [ובכלל זה שלא יהיה הכיור כנגד הפתח בין המזבח לפתח].

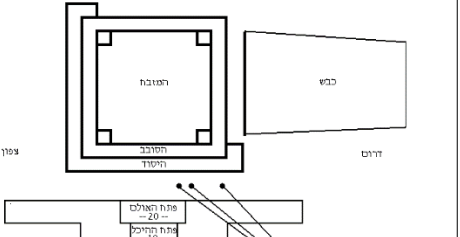
ולדעת רבי יוסי הגלילי, באופנים הבאים יתקיימו כל הכתובים הללו:

א. אם כל המזבח עומד בדרום העזרה – נמצא שהמזבח עומד כנגד החצי הדרומי של פתח ההיכל והאולם, וממשיך עוד 27 אמות מדרום לפתח ההיכל, [ובתוכם 22 אמות מדרום לפתח האולם], ואם כן ניתן לתת את הכיור בכל המקום הזה שבין המזבח וההיכל שהוא מדרום לפתח.



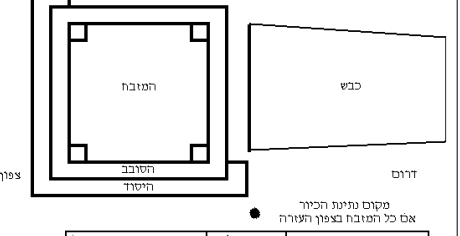
ובכך מתקיימים כל המקראות, שכן (א) הכיור עומד בדרום העזרה, (ב) ואינו מפסיק בין הפתח למזבח, (ג) ועומד בין המזבח לקיר ההיכל.

ב. וכן אם המזבח ממוצע בין הצפון לדרום – נמצא שהמזבח עומד כנגד כל פתח ההיכל והאולם וממשיך עוד 11 אמות מכל צד לפתח ההיכל [ובתוכם 6 אמות מכל צד לפתח האולם], ואם כן ניתן לתת את הכיור בכל 11 אמות [או 6 אמות] שבין המזבח וההיכל מדרום לפתח.



ובכך מתקיימים כל המקראות, שכן (א) הכיור עומד בדרום העזרה, (ב) ואינו מפסיק בין הפתח למזבח, (ג) ועומד בין המזבח לקיר ההיכל.

אולם אם כל המזבח עומד בצפון העזרה – נמצא שהמזבח עומד כנגד החצי הצפוני של הפתח, אבל מדרום לו אינו עומד כלל, ואם כן אין מקום בדרום העזרה שבו יוכלו לתת את הכיור בין המזבח לקיר ההיכל, ועל כרחך כוונת התורה, שינתן הכיור בדרום העזרה כנגד המקום שבין המזבח להיכל. ולדעת רבי יוסי הגלילי, הוא ניתן סמוך לאמצע העזרה מן הדרום, כנגד המקום שבין המזבח לפתח ההיכל.



ובכך מתקיימים כל המקראות, שכן (א) הכיור בדרום העזרה, (ב) ואינו מפסיק בין הפתח למזבח, (ג) ועומד כנגד המקום שבין המזבח להיכל. [ומתוך ששנינו, שלדעת רבי יוסי הגלילי מקום הכיור, (בין האולם ולמזבח) משוך מעט כלפי הדרום, למדנו, שלדעת רבי יוסי הגלילי, כל המזבח היה בצפון העזרה].

הקרבת קרבנות בשעה שנפגם [=נחסר] המזבח

אין קדשים ראויים לזריקת דם, אלא בזמן שהמזבח שלם, שנאמר, "וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ", כלומר בעבורו ובזכותו [=בגינו ובשבילו] אתה זוכה, וזה יתכן כשהוא קיים בשלמותו, אבל כשאינו שלם, אינך זוכה, ולכן, כשהמזבח נפגם, כל הקדשים נדחים באותה שעה מהקרבה.

ולעניין דין קדשים אלו אחר שחזר המזבח להכשרו:

שחוטים, [כלומר שהוקדשו ונשחטו בהכשר, וקודם שנזרק דמם נפגם המזבח, ואחר כך חזר להכשרו] – לדברי הכל, מאחר שנדחו כשהם שחוטים, דחויים הם לעולם, ואינם חוזרים להכשרם, אף כשיושלם המזבח, ויוכשר להקרבה.

בעלי חיים, [כלומר שכבר הוקדשו לקרבן כשהיה מזבח שלם, ובעודם חיים, קודם שנשחטו, נפגם המזבח, ואחר כך חזר להכשרו] – לדעת רב, כשנשלם המזבח, חזרו להכשרם, כי קרבן שנדחה מהקרבה מחיים, לא נפסל בכך לעולם. ולדעת רבי יוחנן, אף כשנשלם המזבח, אינם חוזרים להכשרם, כי גם קרבן שנדחה מהקרבה מחיים, נדחה בכך לעולם, אף אחר שהוכשר דחיו.

חולין שהוקדשו בזמן שהיה המזבח הרוס, נחשבים כדחויים מעיקרם, כלומר שמתחילת הקדשם היו דחויים להקרבה, ובזה, לאחר שנבנה המזבח – לדעת רב, כשנבנה המזבח, הוכשרו להקרבה. ולדעת רבי יוחנן, אף כשנבנה לא הוכשרו להקרבה, כי גם קרבן שנדחה מהקרבה מתחילת הקדשו, נפסל בכך לעולם, אף אחר שהוכשר דחיו.

וכל זה לעניין זריקת הדם, אבל קרבן שנזרק דמו על מזבח שלם, ואחר כך נפגם המזבח, או אפילו נהרס לגמרי, מקטירים את האימורים על מקום המזבח.

וכן אם נעקר מזבח הזהב ממקומו, מקטירים את הקטורת על מקומו של המזבח.

קדשים זקנים, דינם כבעלי מום, ופסולים להקרבה.

קידוש תוך החצר שעל ידי שלמה

בעניין חנוכת בית המקדש שבנה שלמה נאמר, "וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַה' בְּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֵאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וַיַּחֲנֹכוּ אֶת בַּיִת ה' הַמִּלְאָךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בַּיּוֹם הַהוּא קִדְּשׁ הַמִּלְאָךְ אֶת תוֹךְ הַחֲצַר אֲשֶׁר לִפְנֵי בַיִת ה' כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' קָטַן מֵהַכִּיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים".

ונחלקו חכמים, מה קידש שלמה בתוך החצר, ולאילו צורך קידש זאת.

א. דעת רבי יהודה.

המזבח שעשה שלמה, היה קטן מהכיל את כל הקרבנות שבאו להקריב ביום חנוכת המקדש.

שכן לדעת רבי יהודה, מקום המערכה של מזבח הנחושת היה שש אמות על שש אמות, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], סך הכל מקום המערכה הזה היה 36 אמות ברוחב אמה.

ומקום המערכה של המזבח שעשה שלמה, היה עשרים אמה על עשרים אמה, [כמבואר במסכת מידות פרק ג' משנה א'], סך הכל 400 אמות ברוחב אמה.

נמצא שמקום המערכה של מזבח שלמה, היה גדול מעט יותר, מפי אחת עשרה ממקום המערכה של מזבח הנחושת, [396 אמות הוא פי אחת עשרה ממקום המערכה של מזבח הנחושת, ומקום המערכה של מזבח שלמה היה 400 אמה ברוחב אמה].

ומצינו, שעל מזבח הנחושת ניתן היה להקריב אלף עולות, שנאמר בו, "וַיִּלְאֶה הַמִּלְאָךְ גְּבֻעָה לְזִבְחֵי שָׁם כִּי הָיָא הַבְּמָה הַגְּדוּלָה אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא".

ואם כן, לפי החשבון הנ"ל, על מקום המערכה של המזבח שעשה שלמה, ניתן להקריב אחת עשרה אלף עולות.

ואילו ביום חנוכת הבית, באו להקריב הרבה יותר, שנאמר, "וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַה' בְּקָר עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֵאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וַיַּחֲנֹכוּ אֶת בַּיִת ה' הַמִּלְאָךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

ומאחר שלא היה די במזבח עצמו לכל העולות הללו, קידש שלמה את כל החצר בקדושת המזבח, כדי שיוכלו להקטיר את הקרבנות על כל קרקע העזרה, ובכך יהיה די מקום להקטרת כולם. וזהו שנאמר "ביום ההוא קדש המקדש את תוף החצר ... כי מזבח ... אשר לפני ה' קטן מהכיל את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים".

ומה שנקרא המזבח הזה שעשה שלמה בשם "מזבח הנחשת", הוא משום שהוא נעשה תחת מזבח הנחושת, אבל באמת אין כוונת הכתוב למזבח הנחושת, אלא למזבח שעשה שלמה, שהוא היה קטן מהכיל את כל הקרבנות.

- נדף ס' אמר רבא, שרק לעניין הקטרת האימורים, אמר רבי יהודה, שקדשו את כל רצפת העזרה בקדושת מזבח, אבל לא לעניין זריקת דם הקרבנות, ולעניין זריקת הדם, מודה רבי יהודה, שאין זריקת הדם כשרה אלא במזבח עצמו.

וראיה לדבר, מדברי רבי יהודה, הבא לתת תקנה לדם פסחים שנשפך על הרצפה [מהכלי], על ידי שיאסוף אותו מהרצפה, ויתן אותו למזבח. ומשמע מדבריו, שנתנית הדם לשאר מקומות ברצפת העזרה, אינה נחשבת כזריקת הדם למזבח.

אולם יש לדחות ראיה זו, כי יתכן שבאמת זריקת הדם כשרה בכל רצפת העזרה, אבל מצווה מן המובחר לזרוק במזבח עצמו, ולכן אמר שישפכו את הדם למזבח.

ב. דעת רבי יוסי.

המזבח שעשה שלמה, היה גדול די והותר להכיל את כל הקרבנות שבאו להקריב ביום חנוכת המקדש.

שכן לדעת רבי יוסי, מקום המערכה של מזבח הנחושת היה אמה על אמה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

ומקום המערכה של המזבח שעשה שלמה, היה עשרים אמה על עשרים אמה, [כמבואר במסכת מידות פרק ג' משנה א'], סך הכל 400 אמות ברוחב אמה.

נמצא שמקום המערכה של מזבח שלמה, היה גדול פי 400 ממקום המערכה של מזבח הנחושת.

ומצינו, שעל מזבח הנחושת ניתן היה להקריב אלף עולות, [שהיתה אש של שמים ממהרת לאכול], שנאמר בו, "וילך המקדש גבענה לזבח שם כי היא הבמה הגדולה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא".

ואם כן, לפי החשבון הנ"ל, על מקום המערכה של המזבח שעשה שלמה, ניתן להקריב ארבע מאות אלף עולות.

ואילו ביום חנוכת הבית, לא באו להקריב כל כך הרבה, שנאמר, "ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשירים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף ויחנכו את בית ה' המקדש וכל בני ישראל".

ואם כן, לא הוצרך שלמה לקדש בחצר כלום חוץ למזבח, ומה שנאמר, "ביום ההוא קדש המקדש את תוף החצר", הכוונה לכך שקידש את רצפת העזרה להעמיד בה מזבח.

ומה שנאמר, "כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל", הכוונה למזבח הנחושת שעשה משה, כלומר מאחר שמזבח הנחושת היה קטן, העמיד שלמה מזבח אחר גדול ממנו, והראשון נפסל. אלא שלא לומר עליו בפירוש לשון נפסל, אמרו עליו לשון קטנות, שהוא לשון נקיה. [שכן דרך בני אדם, כשרוצה לומר על חבירו שנפסל לעבודה, אינו אומר פלוני נפסל לעבודה, אלא פלוני נעשה ננס וקטן לכך].

מידת אורכו ורוחבו של מזבח

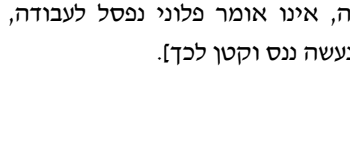
הנחושת ושל מקום המערכה

א. דעת רבי יוסי.

- מזבח הנחושת שעשה משה, אורכו חמש אמות, ורחבו חמש אמות, שנאמר, "ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות ארך וחמש אמות רחב רבוע יתיה המזבח ושלש אמות קמתו".

- צא מהם מקום הקרנות אמה לכל צד, ומקום הילוך רגלי הכהנים רוחב אמה

- נמצא מקום המערכה אמה על אמה.



ב. דעת רבי יהודה.

- מזבח הנחושת שעשה משה, אורכו עשר אמות, ורחבו עשר אמות, כי יש ללמוד בגזרה שווה, שמידות חמש אמות האמורות בו, אינן אלא

מאמצעו, שנאמר בו "רבויע", וכן נאמר במזבח שבנבואת יחזקאל, "וְהָאֵייל [=מקום המערכה של המזבח] שְׁתֵּים עָשָׂר אַרְבָּע שְׁתֵּים עָשָׂר רַחב רְבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת רְבָעִיו [כלומר זו מידת כל אחד מרבעיו מהאמצעו לכל רוח], ויש ללמוד בגזרה שווה, שכשם שהמידה האמורה במזבח יחזקאל, היא מהאמצע, כך המידה האמורה במזבח הנחושת, היא מהאמצע, שמודד מהאמצע חמש אמות לכל צד, נמצא שמידת אורכו ורחבו עשר אמות על עשר אמות. [נבדף ס' מבואר, שהטעם שרבי יהודה לומד דין זה בגזרה שווה ממזבח של יחזקאל, ואינו לומד את הגזרה שווה ממזבח הזהב כדברי רבי יוסי להלן, כי לדעת רבי יהודה, כשאנו באים ללמוד דיני מזבח הנחושת העומד בחוץ, יש לנו ללמוד ממזבח החיצון של יחזקאל, שגם הוא מזבח חיצון, ולא ממזבח הזהב שהוא מזבח פנימי].

- צא מהן אמה מכאן ואמה מכאן לקרנות, וכן למקום הילוך רגלי הכהנים, נמצא **מקום המערכה שש אמות על שש אמות**.



מידת גובהו של מזבח הנחושת

לדעת רבי יהודה – גבהו של מזבח הנחושת, היה **שלוש אמות**, שנאמר "וְעִשִּׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אַרְבָּע וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רַחב רְבוּעַ יְהִי הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת קָמְתוֹ".

ולדעת רבי יוסי – גבהו של מזבח הנחושת היה **עשר אמות**, כי יש ללמוד בגזרה שווה, שמידת גבהו היא פי שנים ממידת אורכו שנאמר בו "רבויע", וכן נאמר במזבח הזהב, "אִמָּה אַרְפוּ וְאָמָה רַחְבוֹ רְבוּעַ יְהִי וְאִמָּתֵים קָמְתוּ מִמֶּנּוּ קְרַנְתָּיו", ויש ללמוד בגזרה שווה, שכשם שמידת גבהו של מזבח הזהב היא פי שנים מאורכו, כך מידת גבהו של מזבח הנחושת, היא פי שנים מאורכו, ולדעת רבי יוסי, אורכו של מזבח הנחושת חמש אמות, ואם כן גבהו עשר אמות. [נבדף ס' מבואר, שהטעם שרבי יוסי לומד דין זה בגזרה שווה ממזבח הזהב, ואינו לומד את הגזרה שווה ממזבח של יחזקאל כדברי רבי יהודה לעיל, כי לדעת רבי יוסי, כשאנו באים ללמוד דיני מזבח הנחושת שהוא כלי, יש לנו ללמוד ממזבח הזהב, שגם הוא כלי, ולא ממזבח יחזקאל שהיה עשוי בבניין].

ומה שנאמר במזבח הנחושת, "וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת קָמְתוֹ", אין הכוונה לכל גבהו, אלא לגובה גגו, מהסובב ולמעלה, [שהסובב היה בגובה שש אמות, וגג המזבח בגובה תשע אמות, והקרנות בגובה אמה נוספת, סך הכל עשר אמות].

מידת גובה קלעי החצר

לדעת רבי יהודה – גובה קלעי החצר היה חמש אמות, שנאמר, "אַרְבָּע הֶחָצֵר מֵאָה בָּאִמָּה וְרַחֵב חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת". ואף שכשהיה הכהן עומד על המזבח, שלדעת רבי יהודה גבהו שלוש אמות [כמבואר לעיל], היו כל העם רואים את ראשו, [כי אורך אדם שלוש אמות, ואם כן האמה העליונה שלו מעל גובה הקלעים], מכל מקום את העבודה שבידו, לא היו רואים, כי העבודה היתה מוסתרת על ידי הקלעים שהיו גבוהים חמש אמות.

ולדעת רבי יוסי – על כרחך היו קלעי החצר לכל הפחות גובה עשר אמות, שנאמר, "וְאֵת קְלָעֵי הֶחָצֵר וְאֵת מִסְדֵּי פֶתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב", כלומר קלעי החצר היו סביב למשכן ולמזבח בשווה, וכשם שהקיפו כל גובה המשכן, שהיה עשר אמות, כך הקיפו כל גובה המזבח שהיה [לדעת רבי יוסי] עשר אמות. ובאמת היו הקלעים אף יותר מעשר אמות, [שנאמר, "קְלָעִים חֲמֵשׁ עָשָׂר אָמָה אֶל הַפֶּתַח"], כלומר גובהם חמש עשרה אמה. ומה שנאמר "וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת", הכוונה לגובה הקלעים יותר מגובה המזבח. ועל ידי הקלעים הללו לא היה הכהן נראה כלל חוץ לקלעים.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.
bekitsur1@gmail.com
 מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית

לקבלת קבצים אלו בוואצאפ
 שלחו הודעה למספר 050-6877088

לרכישת בקיצור על מסכת זבחים
לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון